

haastattelu

Huonoja uutisia kyynikoille

John Eldridge on skotti, sosiologi ja uutistutkija. Hän odottaa päivää jona ihmiset eivät enää halua ostaa The Sun -lehteä.

– Silloin tiedämme, että prosessi on alkanut, ihmiset ovat oppineet jotakin, sanoo Glasgown yliopiston professori.

Lokakuussa John Eldridge kävi Tampereella kainalossaan pino videokasetteja, joilla brittien tv-uutiset saivat kyytiä: löytyi vääristelyä, sensuuria ja propagandaa.

Eldridge esiintyi nauhoineen muun muassa Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen lisensiaattiseminaarissa. Paikalla olleet tiedotustutkijat – joista kovakalloisimmatkin ovat äskettäin oppineet käsittelemään tekstejä teksteinä, muistuttamaan eri lukutapojen olemassaolosta ja yleisön "nokkeluudesta" – tuntuivat kuuntelevan puheita propagandasodasta ja manipulatiosta hienoisen hämmennyksen vallassa. Eikö tämä ole jo kuultu 70-luvulla?

Eldridgeä itseään ei mahdollinen epämuodikkuus tuntunut häiritsevän lainkaan, kunhan sanoma meni perille. Vierailun aikana nähtiin myös nauhoja ohjelmista, joissa toimittajat ahdistelivat professoria itseään. Julkiset debatit akateemisten piirien ulkopuolella ovat osa Eldridgen eettistä sanomaa: tutkijoiden on osallistuttava.

Keskusteleva tutkimus

Uutistutkija Eldridgestä tuli 15 vuotta sitten. Britit kävivät tuolloin kiivasta keskustelua televisiotoiminnan tulevaisuudesta – etenkin televisiuutisista ja niiden väitetyistä puolueettomuudesta.

– Vasemmisto väitti, että BBC:n uutiset suosivat oikeistoa, oikeisto sanoi, että BBC on vasemmistomielisten pesäpaikka. Ja BBC itse sanoi, että tämä kaikki todistaa, että he ovat puolueettomia, Eldridge muistelee.

Julkinen väittely poiki Glasgown yliopiston sosiologian laitoksella ajatuksen tutkimuksesta, joka osallistuisi käytyyn keskusteluun. Syntyi Glasgow University Media

Group, kahdeksan tutkijan ryhmä, joka otti tehtäväkseen tv-uutisten empiirisen tutkimisen.

Ensi töikseen ryhmä nauhoitti kaikki tv-uutiset puolen vuoden ajalta.

– Kukaan ei ollut koskaan tehnyt mitään sellaista. Ajattelimme, että huolellisella suuren aineiston tutkimisella saamme kokonaiskuvan aineiston rungosta, jota vasten voisimme sitten tutkia yksittäisiä uutisia.

Jokaisesta lähetyksestä kerättiin ensin yleistiedot: aiheet, niihin käytetty aika, asioiden esitysjärjestys.

– Näin saimme systemaattisen kuvan aineistosta. Pystyimme tutkimaan niin sitä, mitä juttuja oli tehty, myös sitä, miten edustavia aiheenvalinnat olivat. Esimerkiksi autoteollisuuden lakkouutisten suhteellinen osuus oli liian suuri, kun vertasimme sitä muihin, ulkoihin tilastoihin.

Roisto diskurssissa

Glasgowlaiten analyysi ei kuitenkaan jäänyt vain minuuttien mittaamiseksi ja tilastojen keräämiseksi. Koko aineiston kartoituksen jälkeen käytiin yksittäisten uutisten kimppuun. Kuva uutisista tarkentui entisestään.

– Kaivosmiesten palkkaneuvottelujen uutisointi on hyvä esimerkki. Asia kerrottiin suunnilleen tähän tapaan: "Tässä ovat kaivosmiehet, joille on tarjottu anteliaasta palkkasopimusta. Tarjous ylittää reilusti yleisen linjan."

– Sitten kuultiin viikon ajan raportteja, joissa kaivosmiehet *hylkäävät* sen, mitä heille *tarjotaan*. He *vaativat* enemmän.

Näytelmä jatkui edelleen. Viikon kuluessa esiin astui myös tarinan roisto. Hän oli Arthur Scargill, Yorkshiren kaivosmiesten tuolloinen johtaja.

– Scargill haukkuu tarjouksen. Hänen mielestään on "törkeätä, että työnantajat tarjoavat meille kunnan korotuksen sijasta keksipakettia" – ja menee pois. Sitten saapuvat raskaan sarjan talousmiehet ja varoittavat: "Jos tämä jatkuu, kansakunta ajautuu vararikkoon". Kun sopimus lopulta syntyy, juttu kääritään kokoon sanomalla, että lopultakin kaivosmiehet pääsivät työnantajat palkkähästä hyväksymällä kunnan tarjouksen.

– Jos jälkeensä rekonstruoi tilanteen, voi nähdä, että itse asiassa molemmat osapuolet taipuivat ja – yllätys, yllätys – riita pantiin halki. Mutta sen sijaan, että tämä kerrottaisiin uutisissa, me kuulemme jutun siitä, miten kaivosmiehet rikkoivat yleisen palkkalinjan.

Eldridge puhuu pitkään ja antaumuksella, polveilevasti ja paatoksella. Vauhtiin päästyään hän on vaikea pidäteltävä, raskaan sarjan vastustaja itsekin, kenelle tahansa toimittajalle.

Sisällön merkitykset

Glasgow ryhmän analyysi uutisista yritti rikkoa perinteisen sisällön analyysin rajat. Yksi syy tutkimuksen aloittamiseen olikin metodologinen.

– Halusimme päästä eroon mekanistisesta sisällön analyysistä, joka puhuu tekstin sisällöstä sanomatta mitään sisällön *merkityksistä*, painottaa Eldridge.

Nykykäsittein kuvailtuna glasgowlaisten metodi läheene diskurssianalyysia. Mausteena ovat vain suuret taustat-aineistot, joilla yksittäiset jutut asetetaan yhteyksiinsä.

– Suurta osaa työstämme voi nimittää sisällön analyysiksi, mutta jos katsoo tutkimuksia tarkemmin, huomaa, että olemme menneet pidemmälle, ottaneet tekstin vakavasti.

– Meidän on tutkittava sitä, miten juttu on kerrottu: mitä sanotaan ensin, mitä on otsikossa, kuka jutussa on mukana, kuka puhuu, ketä haastatellaan ja miten, miten ongelmat identifioidaan. Näin päästään sanomaan joltain tärkeää diskurssin – jos sitä siksi halutaan kutsua – luonteesta.

Vaikutusten hetteikössä

Metodologinen työ Glasgowssa jatkuu. Tuoreimmat askeleet on otettu vaikutustutkimuksen hetteikköiseen ja vaikeaan maastoon.

– Vaikutustutkimus on mielestämme aina ollut tärkeää, mutta tarjolla olleet metodit eivät ole olleet kovin hyviä. Emme ole olleet varmoja niiden toistamisen mielekkyydestä.

Esimerkkinä pidemmälle ehtineestä yleisön tutkimuksesta Eldridge mainitsee David Morleyn Nationwide-tutkimuksen. Havainto, jonka mukaan ihmisten sosiaalinen asema ja heidän viiteryhmänsä vaikuttavat ratkaisevasti tulkintoihin on ollut myös Glasgown ryhmän mielessä.

– Valitsemamme metodi on sukua Morleyle, mutta myös selvästi erilainen, kertoo Eldridge.

Tutkiessaan vuosien 1984–85 kaivoslakon uutisoinnin vaikutuksia glasgowlaiset käyttivät kohteenaan ihmisryhmiä. Ryhmälle annettiin muutamia kuvia television lakkouutisista. Heitä pyydettiin yhdessä kirjoittamaan uutisjuttu lakosta, kuvien perusteella.

– Ensimmäinen tärkeä havainto oli, että ihmiset pystyivät tuottamaan melko päteviä uutisjuttuja. Jopa juttujen tyyli saattoi vastata melko hyvin alkuperäistä, vaikka lakosta oli kulunut jo vuosia.

– Sanomat painuvat syvälle ihmisten tajuntaan. Yksin et ehkä pysty palauttamaan niitä mieleesi, mutta kun alat puhua muiden kanssa, huomaat, että hiukan penko-

malla kaikki onkin siellä.

– Kaikki ryhmät pystyivät tuottamaan melko hyvin sellaisen kuvan kuin uutiset olivat aikanaan antaneetkin. Kaikki ryhmät esimerkiksi muistivat lakon väkivaltaisuuden.

– Mutta ne, joilla oli omakohtaista kokemusta ja tietoa lakosta, olivatpa he poliiseja tai lakkolaisia, sanoivat: "Näin se ei oikeasti ollut". Heidän täytyi erotella mielessään kaksi asiaa: se, minkä he olivat nähneet televisiossa ja se, minkä he tiesivät todeksi.

– Ihmisten omat kokemukset ovat siis eräänlainen välittävä tekijä vaikutuksessa.

Eldridge pitää kokeiltua metodia antoisana. Hänen mielestään se tarjoaa tien sisään vaikutusprosessien tutkimiseen. Hän haaveilee siitä, että samantapainen, metodologialtaan kehittynyt tutkimus voisi joskus saavuttaa nykyisten kyselytutkimusten kaltaisen kattavuuden.

Skottilaista sitkeyttä

Glasgown ryhmän suhteet muihin brittitutkijoihin ovat kutakuinkin sellaiset, kuin skoteilta saattaa odottaakin. Henkilökohtaista tunnustusta saavat Stuart Hall ja James Curran, mutta muuten kontaktit ovat lähinnä toisten julkaisujen seuraamista.

– Yhteiskunnallisesta sijoittumisesta puheen ollen luulen, että Glasgowssa asumisesta ja etäisyydestä Lontooseen on etua. Ei tule niin helposti imetyksi mukaan kaikkeen. Ehkä siitä on apua myös tutkimuksen metodeja etsittäessä.

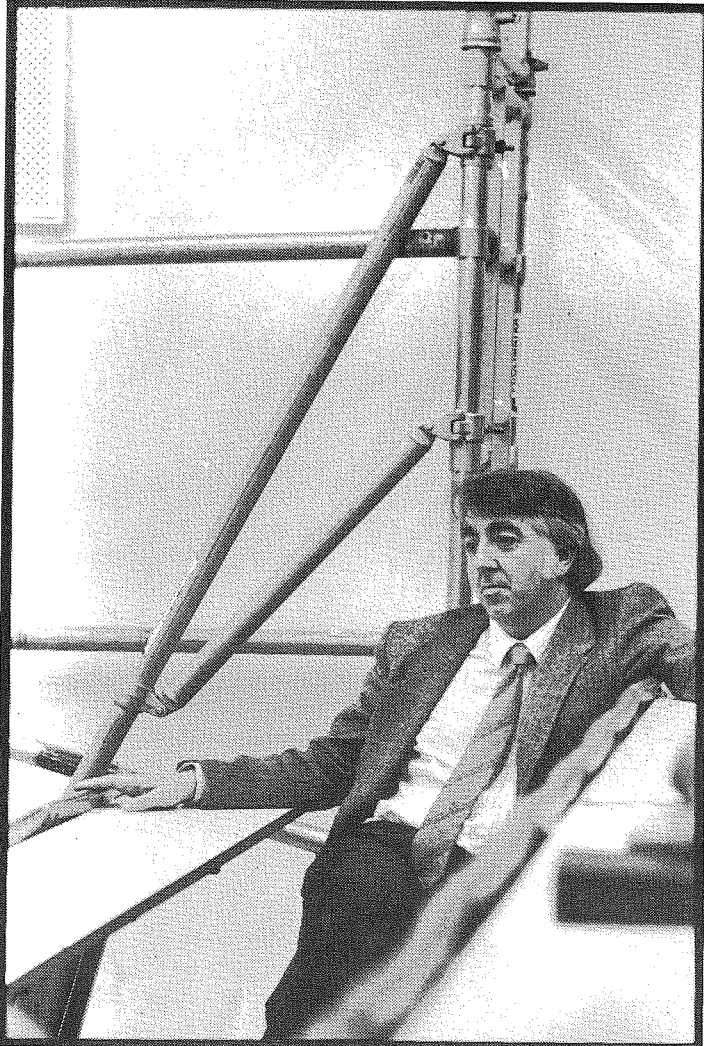
Etäisyys Englantiin ja Margaret Thatcheriin sopii Eldridgelle mainiosti. Muuten hän kuitenkin kieltäytyy sulkeutumasta kammioonsa.

– Teet työsi tutkijana, esität havaintosi, poikkeat parissa seminaarissa, akateemisten ihmisten kesken tiedähän. Työsi tilataan kirjastoihin ja niin edelleen. Se on oikein mukavaa, mutta se ei riitä.

– Tutkijan täytyy syöttää työnsä ja ajattelunsa tulokset takaisin laajemmalle yleisölle. Minä olen aina mielelläni puhunut toimittajille, he eivät tosin aina ole olleet iloisia siitä, mitä olen sanonut.

– Mutta tiedotustutkijan on vietävä tuloksiaan muuallekin, kuin vain toimittajille. On kerrottava asioista niille ihmisille, jotka sanomia vastaanottavat. On kiertävä ammattiyhdistyksissä, kirkkoissa, kouluissa.

– Tutkijoiden täytyy yrittää tehdä näkyväksi sellaisia prosesseja, jotka toimittajien valmiissa työssä eivät tule esiin. Joskus luennon jälkeen joku tulee sanomaan, ettei hän koskaan enää katsele tv-uutisia samalla tavalla kuin ennen. Ihmiset tulevat pikku hiljaa tietoisiksi siitä, että kaiken ammatillisen sujuvuuden ja luonnollisuuden ta-

Kuva: Milla von Konow
John Eldridge on skotti, sosiologi ja Glasgow Media Groupin perustajajäsen.

kana on tiettyjä valintoja ja keinoja.

Eldridge uskoo, että yleisön tietoisuus on kohonnut, vaikkakin vasta marginaalisesti. Ylämaan mies ei kuitenkaan aio luovuttaa.

— Optimisti on pakko olla. Ei voida olettaa, että demokraattisessa mielessä muutos olisi helppo, mutta ku-

ten Raymond Williams sanoo: "What we need to do is to call upon all our resources of hope".

*Risto Kunelius
Esa Sirkkunen*